

jajo naloge po glavnih napakah (ki so navadno dvakrat podčrtane), ne ocenjujejo pa naloge v celoti. Zato jim moramo pri popravi vcepiti občutek za vrednotenje, občutek za mero in okus. Dijak lahko piše nezadostno, čeprav je naloga brez »glavne« napake (n. pr. ne ustreza naslovu, stavki so stilno nemogoči itd.).

Nekaj uporabljene literature: Lalević M. S.: O pismenim zadacima iz srpskog jezika u višim razredima gimnazije, Savremena škola 1947. Ignjatović S.: Problem pismenosti u našim školama, Savremena škola 1951. Trdina S.: Obravnava spjsja v osnovni in srednji šoli, Sodobna pedagogika 1952. Trdina S.: Poprava slovenske šolske naloge, JiS III, 1957/58. Müller-Sternberg B.: Stilschulung, Wien 1952. Pogorelec B.: Sintaktične napake v šolskih nalogah, JiS II, 1956/57. Smyrnov, Pismenye raboty v srednej škole, Moskva 1946.

Ocene in poročila

CELJSKI ZBORNIK 1958

Celjski zbornik (Celje 1958, str. 324) prinaša članke o kulturni dejavnosti, o literaturi in gledališču, o arheologiji in spomeniškem varstvu, o gospodarstvu in zdravstvu. Nekateri bi utegnili zanimati tudi slavista.

J. Mlinar v svojem članku 150 let celjske gimnazije prikazuje življenje celjske gimnazije od ustanovitve (1808), govori o spremembah, ki so prišle z revolucijo 1848, o dobi absolutizma in ustavnosti, o gospodarskih krizah, ki so odjeknile tudi v šolstvu, o prvi svetovni vojski in slovenski gimnaziji med obema vojskama. Podaja zgodovino šolstva in statistično prikazuje naraščanje in padanje študirajoče mladine, tako Nemcev kot Slovencev. Opisan je pouk posameznih predmetov (za slavista pomemben pouk slovenščine — najprej neobveznega, po letu 1848 za Slovence obveznega predmeta in po letu 1918 učnega jezika; o težavah zaradi pomanjkanja učnega kadra in učbenikov) in boj Celjanov za samostojno slovensko gimnazijo, ki pa so jo dobili šele v Jugoslaviji. Od leta 1895/96 so bile že slovenske paralelke. Prikazano je tudi kulturno in družbeno življenje dijakov, pa tudi njih ideološka usmerjenost. Celjska gimnazija je dala nekaj pomembnih kulturnih in znanstvenih delavcev; nekateri so si pridobili celo svetovni sloves. V obeh vojskah pa je imela zavedno in borbena mladino.

Bruno Hartman je v članku Prvo leto celjske čitalnice opisal prizadevanje Celjanov za celjsko čitalnico; ta pomeni prvo večjo manifestacijo narodnega prebujenja v mestu, ki je proti koncu 19. stoletja postajala središče Štajerske. Celje je sicer pokazalo nekaj preroditeljskega duha v revolucionarnih letih, Bachov absolutizem pa je popolnoma ohromil družbeno življenje. Tako se je prava družbena dejavnost začela po letu 1860. Leta 1861 so obnavljali društva v Sloveniji in tudi Celje je pripravilo čitalnico, ki je imela prvo slovesnost 16. februarja 1862. Hartman je podrobno opisal slovesnosti tako imenovane besede in delo odbora, ki je bil vse leto v strahu za svoj obstoj. Članek je pomemben prispevek k literaturi o prebujenju na Štajerskem.

Janko Orožen je v sestavku Dva Kidriča v Rogaški Slatini pokazal, kako sta bila s tem krajem zvezana dva vidna rojaka, dr. France Kidrič, slovstveni zgodovinar, in njegov sin Boris, revolucionar. Orožen je po zemljiških virih in pripovedovanju ljudi prikazal Kidričev dom, razmere na domu in objavil rodovnik Kidričevih.

Vlado Novak je v nekaj črtah skušal prikazati književno delo Vl. Levstika kot pesnika, esejista, prozaista in prevajalca ter ga tudi vrednotiti. Pripominja, da ob slovenski moderni le preveč pogosto mislimo samo na Ketteja, Murna, Cankarja in Župančiča, treba pa bi bilo med ustvarjalci na prelomu stoletja omeniti še precej imen, med drugimi tudi Vl. Levstika. Članek poudarja, da je Vl. Levstik skušal s svojimi članki in esejmi tedanjim svetovnim tokovom čimbolj odpreti pot v slovenski literaturi. Ocenil je njegovo delo, posebno še prevode, kjer je prišla najbolj do izraza Levstikova živa, dejavna ljubezen do slovenskega jezika. Obris Vlada Novaka je

fragmentaren, kot sam poudarja, vendar pomemben prispevek za nadaljnje raziskave in vrednotenje književnega dela VI. Levstika.

Božena Orožnova je spregovorila o doslej malo znanem proletarskem pisatelju Janku Kaču. S svojim člankom je posegla v 30. leta 20. stoletja in prikazuje tedanje gospodarsko, politično in kulturno življenje, iz katerega je zrasel Kač, »v katerem je spodnja Savinjska dolina in njen prebivalec, samozavestni Savinjščan, našla polnokrvni izraz«. Prikazala je njegovo življenje in delo: analizirala je njegove romane in povesti, idejno, stilno in jezikovno. Oris Kačeve pisateljske fiziognomije je pomemben prispevek literarnozgodovinskemu raziskovanju, saj je Kač spregovoril o spodnji Savinjski dolini v istem času kot Prežihov Voranc o Koroški in Miško Kranjec o Prekmurju, čeprav se z njima ne more primerjati po svoji umetniški zmogljivosti.

Milena Hajšek

OPOMBE K JURČIČU VI

Šesta knjiga. — *Bojim se te.* Jurčič opisuje ponosno, a obubožano vdovo Ravberjevo (Ravbarjevo), katere rajni sprog je bil eden izmed mlajših sinov te nekdanj veljavne in obširne rodovine (str. 97—98).

Rodbina kravniških Ravbarjev (prim. opombo k povesti Grad Rojinje), ki so leta 1433 za 600 gold. dobili v fevd posestvo in grad Vinjek ali Kravjak, je bila konec 17. stoletja, ko se godi Jurčičeva novelica, gospodarsko močno opešana. Jurij Sigismund Ravbar je 1697 za 7000 gold. prodal stiškemu opatu Antonu Gallenfelsu desetino v muljavski okolici, Jurijev sin Karel Bernard pa je prišel pod varuštvo (sekvester) svojega svaka Franca Karla Lichtenberga in med 1750—1752 si je od podružne cerkve na Vrheh, katere ključar je bil, sposodil 360 gold. Leta 1753 je imel še 308 gold. 29 krajc. dolga. Iz urbarja, kjer so ti podatki, ni razvidno, kako in kdaj je dolg poravnal, za leto 1754 pa ni več podpisan kot ključar. Dne 24. aprila 1764 je Karel Bernard Ravbar grad in posestvo Kravjak prodal Gregorju Fedranu in vzel v zakup črnuški most čez Savo. Odslej se je njegova družina preživljala z dohodki mostnine.

Cvet in sad. Dejanje romana se godi na Dolenjskem, v okolici Muljave, in v njem je Jurčič porabil več dogodkov, ki jih je sam poznal ali pa je o njih slišal; seveda je vse umetniško pregnetel in povezal v skladno enoto.

Grad Zabrezje je isti kot Slemenice v Desetem bratu, torej Kravjak. Popolnoma verjetno je Zupančevo mnenje, da je staro komteso v romanu pisatelj upodobil po Ani Tekli Aleksandri von Födriansperg, ki je bila hči Ignaca von Kleinmayerja, papirničarja v Žužemberku. Ana se je rodila 18. IX. 1799 in se 1829 poročila s kravniškim graščakom Avgustom von Födrianspergom (3. VIII. 1801 do 22. XI. 1847), ki je pokopan na pokopališču pod Benekom, na grobu pa ima veliko železno ploščo, ulito v livarni na Dvoru. Imela sta tri sinove: Avgusta, ki je umrl v Žužemberku kot upokojen major (18. I. 1830 do 9. I. 1905); Friderika (13. VII. 1832 do 8. VI. 1865), ki je bival več let na Vrhniki, nato pa je imel gostilno, trgovino in pošto na Krki, kjer je tudi umrl; Henrika (10. VII. 1835 do 24. II. 1909), ki je ostal v vojaški službi in izdal obsežno knjigo spominov: *Vierzig Jahre in der österreichischen Armée*. Umrl je v Münchenu.

Komtesa Ana je po mozevi smrti še nekaj časa ostala na Kravjaku, nato pa se je preselila v Žužemberk in tam umrla 7. VIII. 1851, sin Avgust pa je okrog leta 1860 grad s posestvom prodal nemškemu doseljencu Kr. Ottu. Okoli leta 1840 je Avgust Födriansperg, Anin mož, postavil žago v Laškovcu blizu Kravjaka, kakor je bilo omenjeno že ob Desetem bratu. Ker je bilo premalo vodne moči, žaga ni šla, zato je kupil od muljavskega Bolka nekaj sveta ob potoku Višnjici in žago tja prestavil. To graščinsko žago je pozneje kupil Klemen z Muljave, od njega Kocman, od Kocmana Habjan (Ignac Bregar) in slednjič od Habjana Jurij Tekavc, ki je še vedno lastnik »Jurjeve žage«.

Zupanc trdi, da je Jurčič za žagarja Šepca, ki je imel v najemu graščinsko žago, rabil dva zгледа: prvi je bil Janez Smrekar, po domače Breznik (roj. 23. XI. 1792), mlinar in kovač v Brezju, ki je imel samo eno nogo; drugi pa žagar Kabac, ki je hodil po kolenih, ker sta mu v pijanosti obe nogi do kolen odmrznili. Kabac je imel hčer Cilko, ki se je poročila z Golobčevim Tonetom z Muljave. Imela sta hišico, zadnjo v vasi proti Stični, a je ni več. Ko sta žagarju Kabacu umrli mati in žena, je neka Marjeta silila za njim. V X. pogl. pripoveduje Jurčič, kako je Šepce iskal